

HOEFBLAD

57^e jaargang nr.4 Herfst 2020

Foto Bart Leemans

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

Hoefblad

ALGEMEEN E-MAILADRES: <mailto:kenengeniet@home.nl>

VOORZITTER

Programmavoorbereiding
Krantenberichten

Christ Grootzwagers

Kamilleuin 6
5103 CB Dongen
tel. 0162-312116
voorzitter@kenengeniet.nl

SECRETARIS

Els Scheepers
Heidestraat 21
5047 VL Udenhout
tel. 06-48825523
secretaris@kenengeniet.nl

PENNINGMEESTER

Rabobank Dongen
IBAN:
NL44 RABO 0111984114
Ledenadministratie

John van Meggelen
Schoolsticht 47
5102 GD Dongen
tel.0162-517996
penningmeester@kenengeniet.nl

Programmavoorbereiding

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47
5102GD Dongen
tel.0162-517996
vlinder@kenengeniet.nl

BEZORGING HOEFBLAD

Opgave excursies

Marie-José van Gestel
Hubertusstraat 9
5106 NS Dongen-Vaart
tel. 06-10120230
mjvangestel.burmanje@home.nl

BESTUURSLID

Anton Staps
Dongenseweg 7
5171 NA Kaatsheuvel
tel. 0416-273332
mobiel tel. 06-13402220

BIJ DE VOORPAGINA

DE GAAI

Deze keer een bekende vogel op onze voorpagina, de gaai. Voorheen werd deze [Vlaamse gaai](#) genoemd, maar deze naam mag officieel niet meer gebruikt worden.

De meesten zullen zijn streeknaam ook wel kennen broekhannik. Als je iets doms uithaalde, werd je vroeger steevast een broekhannik genoemd. De foto is gemaakt door Bart Leemans in onze natuurtuin Kandoel. Daar is bij de achterste vogelkijkhut een waterbak geplaatst speciaal voor de vogels. Op deze plek worden al vele soorten waargenomen en daar doen we het als vereniging voor. Juist in onze natuurtuin krijgt de natuur haar kans zich te ontwikkelen. Nu na bijna 25 jaar vliegen er vele vogels, insecten, zoals vlinders en bijen. Ook de diversiteit aan planten is enorm groot, dieren, vogels en insecten vestigen zich in de tuin en profiteren van deze biodiversiteit.

Weetjes over de gaai

Gaaien verzamelen in het najaar (september - oktober) massaal eikels. De eikels worden één voor één in de krop verzameld. Met enkele eikels in de krop en één in de snavel vliegt hij naar zijn territorium om ze in de grond te verstoppen als wintervoorraad. Een gaai stopt elke herfst ongeveer 5000 eikels weg in de aarde. Wat later niet wordt teruggevonden, groeit soms uit tot een nieuwe eik. De gaai is dan ook één van de beste bosbouwers.

S.K.

In het vliegvisseren worden de blauwzwart gebandeerde dekveren van de gaai gebruikt als lokaas. Vogels worden vaak geplaagd door veerluizen. Gaaien proberen zich hiervan te ontdoen door een mierenbad te nemen. Met gespreide

vleugels en staart gaan ze midden op een mierenhoop zitten. De mieren - die de vogel als een indringer beschouwen en die indringer willen verdrijven - spuiten methaanzuur op zijn verenkleed. Methaanzuur is een effectief ontkalkend middel, beter bekend als mierenzuur. De reinigende werking van mierenzuur zou de gaai helpen om van allerlei parasieten af te komen.

De wetenschappelijke naam van de gaai *Garullus glandarius* betekent letterlijk babbelzieke eikelzoeker. De gaai heeft vele dialectnamen als goudvogel, rotzak, smeerlap, stinkerd en wouter. Vroeger had men het niet over de gaai maar over de Vlaamse gaai. Een zoektocht naar de oorsprong van het Vlaamse karakter van de gaai leverde twee verklaringen op. Gaaien kunnen in sommige jaren Vlaanderen met tienduizenden overspoelen. Van waar al die vogels plots komen, is niet altijd duidelijk. Het 'Vlaamse' van de gaai zou zijn oorsprong hebben gevonden in Nederland omdat we hier dachten dat al die invasiegaaien uit Vlaanderen afkomstig waren. Een tweede verklaring voor de oude soortnaam is dat de gaai wordt gekenmerkt door een fraai verenkleed dat deed denken aan de kledij van de gegoede burgerij uit het rijke Vlaanderen.

BESTUURSPRAATJE

Wie had dit kunnen voorspellen, de coronacrisis beheerst nog steeds ons leven. De meeste activiteiten binnen onze natuurvereniging liggen nog steeds stil. Een aantal werkgroepen draaien op een laag pitje, of doen hun werk met grote omzichtigheid. Als bestuur zijn we inmiddels 2 keer bijeen geweest, om te overleggen hoe nu verder met ons programma. Niet gemakkelijk om daarover zomaar een beslissing te nemen. De gezondheid van onszelf, maar zeker van u als leden is een zeer voornaam punt.

Dat is ook de reden dat dit Hoefblad later uit komt, de vakantieperiode zit erop en nu is er een kleine inschatting te maken van het verloop van de coronacrisis.

Toch horen we vele geluiden van onze leden, dat men graag er weer op uit wil gaan. Begrijpelijk, zeker voor mensen die alleenstaand zijn, vandaar dat we op een heel voorzichtige manier toch weer op pad willen gaan. Een aantal gidsen heeft aangegeven tochten te willen begeleiden. We zullen hierbij wel de richtlijnen van het RIVM respecteren en aanhouden. Vanzelfsprekend blijft de mogelijkheid bestaan, dat ook het aangepaste programma weer afgebroken moet worden.

Wat willen we gaan doen?

We willen wandelingen gaan maken in onze onmiddellijke omgeving, Gezamenlijk vervoer per auto, daar beginnen we nog maar niet aan, dus zult u zelf naar de startplaats moeten komen, te voet, op de fiets, of met de auto. De groepen zullen uit maximaal 10 personen bestaan, zodat we onderling voldoende afstand kunnen houden. Voor alle tochten zult u zich aan moeten melden. Geven zich meer als 10 mensen op, dan schakelen we een tweede gids in en verdelen de deelnemers over de 2 gidsen. Voorlopig gaan we nog maar 1 keer per maand op pad. Iedereen gaat op eigen verantwoording mee, natuurlijk alleen, als u niet verkouden of net ziek geweest bent, maar dat lijkt ons vanzelfsprekend. Indien mogelijk proberen we na afloop ergens aan te leggen, waarbij we de huisregels van de horeca volgen.

Ook willen we een start maken met ons winterprogramma, echter ook dit op een aangepaste manier. Eens per maand willen we een voorstelling verzorgen. Samen met de Cammeleur hebben we afspraken gemaakt hoe één en ander plaats zal vinden. Het bezoekersaantal per avond is gesteld op 30 personen. **Nieuw is, dat u zich aan moet melden** voor de voorstelling, zodat we geen teleurstellingen krijgen aan de toegang naar de zaal. Bij binnenkomst kunt u een drankje bestellen voor onder de pauze, dit wordt in de zaal geserveerd. Na afloop van de voorstelling vindt het afrekenen plaats, aan de kassa bij de bar.

De kerstviering zullen we dit jaar helaas niet door kunnen laten gaan, zoals het er nu naar uitziet is dat jammer genoeg niet mogelijk. Als bestuur willen we geen risico lopen op besmetting van onze leden. Bijzonder jammer natuurlijk, maar hopelijk hebt u ook daar begrip voor.

De algemene ledenvergadering gaat waarschijnlijk wel door, we zijn dan weer een aantal maanden verder. Mocht onverhoopt de crisis weer oplaaien, iets dat zomaar kan, dan zal ook deze vervallen. Zoals het nu afgesproken is met de Cammeleur, mogen er 80 mensen deze vergadering bijwonen, ook hierbij zult u zich aan moeten melden.

Het lijkt allemaal erg ingrijpend, toch kan het even niet anders. Vele van onze leden en ook van ons bestuur vallen nu eenmaal onder de risicogroep. Ook voor ons als bestuur is het niet leuk en soms erg moeilijk, om beslissingen te nemen. Maar uw en onze gezondheid staat voorop.

Hopelijk blijft u allen gezond en zien we elkaar terug in de natuur.

Rabobank ClubSupport

Als Ken en Geniet doen we dit jaar weer mee met de [Rabobank ClubSupport](#).

Deze sponsoractie van de Rabobank is een welkome aanvulling van onze kas.

Deze keer gaan we hopelijk genoeg binnen halen voor het

realiseren van ons plan. In onze natuurtuin wordt tegenwoordig steeds meer gewerkt met accugereedschap. Nu neemt ondergetekende deze accu's mee naar huis en laadt die daar op. De tuinwerkgroep heeft het idee opgevat, om zonnepanelen op ons lokaal te plaatsen. Met de nodige apparatuur kunnen we dan zelf stroom opwekken. Zo kunnen we dan ter plekke de accu's opladen en hebben we tevens stroom voor de verlichting van ons lokaal. Leden van de Rabobank kunnen vanaf 5 oktober tot en met 25 oktober hun stemmen geven aan ons project. Wist u overigens, dat als u een gezamenlijke rekening hebt bij de Rabobank, dat u dan ook allebei lid kan worden van deze bank. Dat betekent een stem extra voor ons goede doel.

U zag er waarschijnlijk al naar uit, naar ons Hoefblad, door omstandigheden is dit later uitgekomen. Ook de inhoud is beperkt, we hebben geen tochten gehouden, dus helaas geen verslagen. Misschien hebt u nog een leuk verhaal, stuur het in voor ons volgend Hoefblad. De enige voorwaarde die we stellen is, dat het over natuur moet gaan, maar dat snappen jullie vanzelf wel.

Ga er in ieder geval op uit, individueel of met naasten, blij genieten, want de natuur kan daarbij een grote steun zijn. Kan u niet naar onze voorstellingen komen, dan is het misschien leuk, om samen met familie

eens naar een natuurfilm te kijken, op uw t.v. of p.c. we gaan proberen om de voostellingen in de Cammeleur, ook aan te bieden via het internet, meer daarover in de nieuwsbrief en krant.

Op 12 augustus is Kees van Tilborg op 81-jarige leeftijd overleden.

Kees werd 35 jaar geleden penningmeester van de Jeugdnatuurverken-
ners, wat hij met veel toewijding 25 jaar heeft gedaan.

Zijn kinderen waren lid geworden en op Kees werd een beroep gedaan om de inkomsten en uitgaven te verzorgen. De kas werd altijd keurig bijgehouden.

Kees zorgde ervoor, dat we elk jaar een leuke "grote" excursie voor de Jeugdnatuurverken-
ners konden organiseren, ondanks de geringe inkom-
sten wist hij steeds een uitje voor de kinderen te regelen. Wandelend in de achterhoede hield hij de kinderen bij elkaar. In de wintermaanden met de binnen-activiteiten zorgde Kees steevast voor warme chocomel voor de jeugd en een lekker kopje koffie voor de volwassenen.

Al wandelend met de Jeugdnatuurverken-
ners vertelde Kees altijd vol trots over het wel en wee van zijn kinderen en kleinkinderen. Ook op zijn vrouw Bep was hij reuze trots.

Kees was schilder van beroep, een prima vakman. Naast de excursies met de Jeugdnatuurverken-
ners ging Kees vaak wandelen in de omgeving om te oefenen voor de 4-daagse van Nijmegen, die hij menigmaal heeft volbracht.

Langs deze weg willen wij Bep, dochters en schoonzonen, en ook de kleinkinderen heel veel sterkte wensen met het verlies van Kees.

Namens het bestuur van Ken en Geniet en alle Ken en Genieters,

Fia Grootzwagers

OVERLIJDENSBERICHT JAAP MUSTERD

Jaap, niet iedereen zal hem kennen, een bescheiden man, welke met enige regelmaat onze Natuurtuin Kandoel bezoekt. Verder was hij vaak present op onze verenigingsavonden in de Cammeleur, waar hij intens genoot van de voorstellingen.

Wij wensen zijn echtgenote heel veel sterkte bij dit grote verlies.

In het huis mijns Vaders zijn vele woningen.
Johannes 14:2

Na een leven dat gekenmerkt werd door eenvoud, hartelijkheid, bezorgdheid en liefde heb ik afscheid moeten nemen van mijn lieve man

Jacobus Josephus Musterd

ruim 60 jaar echtgenoot van

Harmina Hendrika Grietje Musterd-Beijert

☆ Made, 3 juni 1935

† Dongen, 21 september 2020

Ria Musterd-Beijert

Dongepark 32, 5102 DB Dongen

Graag hadden we samen met u en een grote kring van ons dierbare mensen afscheid genomen van Jaap. Dat was ook zijn wens en dat verdient hij ook. Vanwege de coronamaatregelen zal de uitvaart echter in familiekring moeten plaatsvinden. Wij hopen en vertrouwen op uw begrip.

NATUUR EGOÏSME.

Ja, de boeren zijn weer de straat op gegaan. Ze zijn het niet eens over het voedsel wat ze de dieren voor moeten zetten! Ik ben bang, dat ze dat zo maar niet toe zullen geven. Want dan komen ze echt aan hun bedrijf (koeien). Jammer, want ze hadden een enorme populariteit opgebouwd, met Boer zoekt Vrouw. Heel veel vrouwen hadden zich aangemeld. Ze verwachtten ook nu weer miljoenen kijkers. De boeren hadden allemaal een half kruiwagentje post, en met foto's erbij. Die brieven moesten ze allemaal lezen en beoordelen. En daar moesten ze dan drie vrouwen uit kiezen. En bekijken en beoordelen en dan twee ervan buiten kukelen. Dat vind ik zelf niet zo geweldig. Ik ken mijn vriendin (vrouw) al bijna 70 jaar, dat die weg gaat zie je niet gebeuren. Maar bij die boeren wel. Want die zitten 's avonds op een bankje te neuzen en dan zie je een vrouw naar boven gaan om haar zondagse broek in te pakken. En dan gaat die vrouw weg, en dat gebeurt 2 keer, tot hij er 1 over houdt.

Maar het is niet gemakkelijk voor de boeren. Ze proberen de boeren uit

te kopen en dan wordt er op een miljoentje niet gekeken. Toch moeten wij niet vergeten, dat ze voor bergen voedsel zorgen. En heel veel voedsel gaat naar het buitenland, wat veel opbrengt, maar iedereen weet, dat we in de toekomst veel voedsel tekort

zullen komen. De Verenigde Naties hebben daar al veel voor gewaarshuwd. Ze noemen dat Natuur Egoïsme. Ik bedoel: kijk naar de t.v., die reclames voor een bijdrage voor de kinderen in Afrika. Die moeders hebben nu al geen eten voor de kinderen, laat staan medicijnen om te geven. Dit doen wij met zijn allen niet goed!!

Bertus Koreman

[Bertus](#) Heeft aangegeven, dat dit zijn laatste bijdrage is voor ons Hoefblad, langs deze weg willen we als redactie hem bedanken voor zijn persoonlijke belevenissen en verhalen.

NATUURTUIN KANDOEL

Ondanks de beperkingen door de coronacrisis gaat het werk in de natuurtuin zijn gangetje. Natuurlijk proberen we veilig te werken. In de buitenlucht gaat dat zeker wel lukken. Als tuinmannen en vrouwen houden we voldoende afstand van elkaar. Ieder voert vaak zijn eigen taak uit, de één maait en de ander harkt. De grote vijver hebben we weer eens flink aangepakt, de waterstand was bijzonder laag en daar hebben we van geprofiteerd. Zo is een gedeelte van de gele plomp uitgetrokken en ook vele lisdodde. De ijsvogelwand heeft nu weer een vrije voorkant, iets wat de ijsvogel op prijs stelt. Het was dan ook erg leuk, toen we in de ochtend ons gereedschap uit de container haalden, dat we de ijsvogel van boom tot boom zagen vliegen. We hielden de moed er maar in, dat hij een keer in ons wandje gaat broeden.

Ook hebben we een begin gemaakt met het snoeien van de diverse heggen. Voor dit karwei mochten we van het bestuur een nieuwe heggen-schaar aanschaffen. Ook dit is er eentje geworden op accu, dat is een stuk fijner voor de snoeier. Geen kabaal van een benzinemotor, geen kwalijke dampen en ook belangrijk, hij start altijd. Verder is het onderhoud veel simpeler, een elektromotor heeft geen olie nodig, een stuk milieuvriendelijker dus.

Geef eens een NESTKASTJE kado

**inlichtingen en verkoop
Ad Leeggangers
0162-313858**

Wist u overigens, dat de tuinwerkgroep ook nestkasten timmert? Elk jaar worden enkele honderden nestkasten in elkaar getimmerd in ons lokaal. Op de eigen zaagtafel wordt alles op maat gezaagd. De voorkant wordt met de boortafel voorzien van een vlieggat. Dan begint een ploegje met het schuren van het hout, want de nestkasten moeten er prima uitzien. Enkele mensen gaan dan aan het timmeren, op een ochtend worden ongeveer 35 nestkasten gemaakt. Ad en Lenie Leeggangers zorgen dat ze verkocht worden. De meeste kastjes gaan naar de makelaar Eric van den Bosch, een geweldige sponsor.

Tijdens het werk, maar vooral voor we beginnen, wordt er veel bijgepraat, vele onderwerpen passeren de revue, misschien beter om hier niet te vernoemen. Toch ontstaan er telkens nieuwe ideeën, soms sneuvelen die, door gebrek aan geld, vaak echter worden ze uitgevoerd. Zo staat de plaggenhut al lange tijd op afwerking te wachten, door te natte planken en andere omstandigheden schuift de afwerking telkens op. Maar binnenkort gaat het zeil erop en krijgt de plaggenhut een ander aanzien. Het is de bedoeling dat deze als opslag gaat dienen voor onze kruiwagens en tuingereedschap. Een ander idee, dat inmiddels op de plank ligt is het bouwen van een hoويمijt. Natuurlijk voor

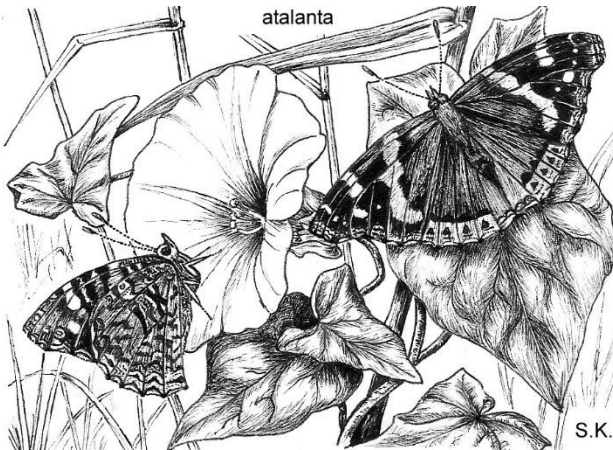

het opslaan van hooi, maar ook voor onderdak van vogels. Ook de vogelkijkhutten en omgeving worden regelmatig aangepakt. Ook daar wordt gesnoeid, gemaaid enz., zo is de hut vooraan voorzien van luiken. Bij de achterste hut is een extra waterbak geplaatst, om de vogels nog beter in beeld te krijgen. De dames van de werkgroep hebben zaad verzameld van de diverse planten in de tuin, zodat op wat kalere plekken weer gezaaid kan worden. Nee in [de tuin](#), daar is altijd wel wat te doen, kom gerust eens kijken, maar pas op, want op maandagochtend wordt je zomaar aan het werk gezet.

NEDERLANDSE DAGVLINDERS

Atalanta (*Vanessa atalanta*)

De atalanta is een algemeen voorkomende trekvlinder, die vanuit zijn overwinteringsgebied aan de Middellandse Zee naar het noorden trekt. Deze tocht is niet zonder gevaren en er sneuvelen dan ook vele vlinders onderweg, vooral in de bergen. De trek heeft voor vlinders, ondanks de grote verliezen, toch zin. Atalanta's horen thuis in het subtropische, mediterrane klimaat. Er zijn bloemen voor de nectarzoekende vlinder en eiwitrijke voedselplanten voor de rups. In het zuiden wordt het echter in april-mei te warm en te droog en de trek naar het noorden begint. Bij ons zijn dan de brandnetels (de waardplant) in volle groei. De atalanta's die in april-mei hier aankomen leggen hun eieren en le-

veren een nieuwe generatie vlinders op. In de herfst trekken de meeste vlinders weer terug naar Zuid Europa. De dalende temperatuur zorgt voor de prikkel om naar het zuiden te trekken. Vroeger was het zo, dat de enkele atalanta's die hier in de winter bleven meestal doodvroren.

Echter met onze huidige milde winters lukt het steeds meer vlinders om hier te overwinteren.

De atalanta kan overal aangetroffen worden, maar heeft een voorkeur voor bosranden, ruigten, boomgaarden en tuinen. Behalve aan nectar van bloemen doet de atalanta zich ook te goed aan rottend fruit (zelfs banaan bleek uit onze test!) en het sap van bloedende bomen. In onze tuin hebben wij nogal wat klimop staan en deze begint in september te bloeien; een feest voor de atalanta's en andere vlinders zoals dagpauwoog en bont zandogje en een feest voor ons zelf om deze vlinders te zien!

De atalanta is een opvallende, vrij grote vlinder, aan de bovenzijde zwart met op de punten van de voorvleugels enkele witte vlekken en midden over de voorvleugels en langs de rand van de ondervleugels

een orangerode band. Op de vleugelpunten zijn ook kleine blauwe vlekjes te zien.

De naam is ontleend aan Atalante, de prinses uit de Griekse mythologie die beroemd was om haar vlugheid en kracht. De begeerte naar goud werd haar noodlottig. De gouden vlekjes op de pop zouden daaraan herinneren.

De atalanta vliegt met ferme vleugelslagen en lange glijvluchten.

De mannetjes bezetten territoria langs bosranden of houtwallen; ze voeren patrouillevluchten uit om de grenzen ervan af te bakenen en om vrouwtjes te zoeken om mee te paren.

Na de paring zet het vrouwtje haar eitjes afzonderlijk af op de bovenzijde van de bladeren van (voornamelijk) grote brandnetel. Bij voorkeur op jonge planten die groeien op vochtige plaatsen in de zon. Deze eitjes komen ongeveer een week later uit.

De rups spint een kokertje van één of meer brandnetelbladeren, waarin hij overdag schuilt. De bladsteel wordt gedeeltelijk doorgebeten, zodat het blad licht verwelkt naar beneden hangt. 's Nachts komt de rups tevoorschijn om te eten van de brandnetel.

De rupsen komen in verschillende kleurvormen voor. De donkere vorm is grijsachtig-zwart met zwarte doorns, die aan de basis roodachtig-bruin geringd zijn en op de flanken een streep van gele vlekjes. De lichte vorm is grijsachtig-groen of okerachtig-geel met zwarte tekening en lichtgekleurde doorns. De kop is zwart.

Na 3 tot 4 weken zijn de rupsen volgroeid. Voordat de rups gaat verpoppen, kruipt hij meestal enkele meters op zoek naar een geschikte plaats, maar meestal verpopt hij dan toch aan een brandnetel. Zo'n twee weken later komt de vlinder uit de pop tevoorschijn.

Hanny Oerlemans

Vogelpraatje

De zomer ligt weer achter ons en we komen met het dalen van de temperatuur echt in de herfst terecht. Ook weer een mooie periode van het jaar. De prachtige kleurenschakeringen in de bossen, maar ook de grote diversietijd aan paddenstoelen, die zoals het spreekwoord al zegt echt als paddenstoelen uit de grond schieten. Ook de vogeltrek is al weer volop in gang gekomen, velen maken de lange trektocht naar Zuid-Afrika en anderen komen juist uit het noorden naar ons land om te overwinteren. Mooi om te zien hoeveel vogels weer naar onze kustlijn komen.

Door Corona ben ik afgelopen tijd rondom huis verbleven, zoals velen van ons, en ben de mooie natuur dichtbij huis op gaan zoeken. En je hoort het overal om je heen hoe mooi mensen de natuur dichtbij huis vinden. De leden van Ken en Geniet wisten dit natuurlijk al langer, maar het is een prachtige ontwikkeling dat Nederlanders haar eigen leefomgeving weer meer gaan waarderen.

Aangezien ik al sinds maart thuis zit te werken kreeg ik toch wel de behoefte om een paar dagen even uit de huiselijke omgeving te zijn en zodoende zijn mijn partner en ik in september paar dagen naar de Moezel geweest. Op de weg er naar toe sprak ik de hoop uit dat ik nu eindelijk eens de rode wouw van dichtbij zou spotten, want deze mooie roofvogel komt rondom de Moezel en Eifel in grote aantallen voor. Echter met al mijn eerdere bezoeken aan de Moezel heb ik hem al wel eens gespot, maar veelal op zeer grote afstand. Maar misschien had ik deze keer meer geluk. Volgens mij heeft iemand mijn wens van boven gehoord, want we waren op weg naar onze bestemming en mijn wens kwam uit. We zijn al vrij snel van de snelweg af gegaan, waardoor we rustig door de Eifel konden rijden en genieten van de mooie omgeving. Midden in de Eifel zien we opeens een drietal roofvogels boven wat weilanden rondcirkelen. Is het de rode wouw....?? Stop, stop, ik moet

de auto uit, eerstvolgende parkeerplaats (50 mtr verderop) wij aan de kant om te zien welke soort het is. En ja hoor, mijn vermoeden komt uit, het is de rode wouw, een geluksmoment 😊. Camera's en verrekijker uit de tas om ze van zo dichtbij te bewonderen. Nou je kunt je voorstellen dat ik zo blij was als een klein kind. Het goed vastleggen van deze prachtige roofvogel is lastiger en

hieronder zie je de toch wat onscherpe foto's die we hebben vastgelegd. Maar het plezier was er niet minder om. Door de verrekijker hem goed kunnen zien.

De rode wouw (Duits Rotmilan) komt uit de familie van havikachtigen en de grootste populaties zitten in Duitsland, Frankrijk en Spanje. In Nederland kwam deze prachtige roofvogel met zijn mooie kleuren in de

jaren 80 en 90 nauwelijks meer voor, maar gelukkig zien we de laatste jaren een toename in Nederland. Er schijnen inmiddels een 17- tal paartjes in

Nederland te vertoeven. Recentelijk zag ik waarnemingen in Zeeland en Overijssel via Instagram, werkelijk prachtige foto's.

Weetjes over de [rode wouw](#):

- Het is een mooie sierlijke roofvogel met lange vleugels en een diep gevorkte roestkleurige staart. De rode wouw is groter en slanker dan de buizerd. Hij kan ca 65 -70 centimeter groot worden, met een spanwijdte van 160 - 170 centimeter. De rug is donker met brede roodbruine randen en hij heeft een lichtgrijze kop. De rode wouw is in de vlucht te herkennen aan de redelijk diep gevorkte staart en de witte vlekken op de onderzijde van de vleugels. De diep gevorkte staart, die aan de bovenzijde roodbruin is en aan de onderzijde bleker, wordt tijdens de vlucht voortdurend gekanteld en is erg kenmerkend. Zo kan hij bijsturen tijdens een trage scanvlucht. Samen met de zwarte wouw is de rode wouw de enige in Nederland voorkomende roofvogel met een gevorkte staart. De staart van de rode wouw is duidelijk dieper gevorkt dan die van de zwarte wouw. Zwarte wouw lijkt op rode wouw maar heeft kortere, bredere vleugels en een licht gevorkte staart. Verder is hij meer donkerbruin en lang niet zo mooi gekleurd als rode wouw
- Zijn voedsel is voornamelijk zoogdieren, vogels en aas. Maar het hangt ook sterk af van het leefgebied, hij pakt prooien van andere roofvogels af en hij is zelfs weleens op vuilnisbelt te vinden. Jaagt vooral in open land, met een tamelijk langzame vlucht. Soms hoog vanuit de lucht, waarna een stootduik volgt en soms een lage vlucht. De rode wouw vangt de prooi met de klauwen en eet de prooi in de vlucht.
- Broedt in april-mei. Ze broeden in een afwisselend landschap, waar graslanden, akkers en bossen voorkomen. Broedt in kronen van hoge boom. Het nest wordt met allerlei materiaal bekleed, takken,

rode wouw

twijgen, papier, plastic en ander afval. Bouwt niet elk jaar een nieuw nest, gebruikt soms ook oude nesten. Enkel het vrouwtje broedt, terwijl het mannetje voedsel naar het nest brengt. Eén legsel, bestaat uit 2-4 eieren. Broedtijd ca 30 dagen. Jongen vliegen uit na ca 50 dagen en zijn pas zelfstandig na twee tot drie weken. Jaagt tot 8 km van het nest.

-Zijn leefgebied zijn

halfopen landschappen, waar er in de open gebieden gejaagd kan worden en in de bossen kan gebroed worden. Overwintert vaak in Zuid-Europa en het is één van de weinige roofvogels die Europa dus nooit verlaat. Komt veelvuldig voor in Duitsland, Frankrijk en Spanje.

- De zang is ietwat schril en hoog, lijkt op een meeuw.

Tot slot zou ik willen zeggen ga weer lekker de natuur in, want de prachtige kleuren van de herfst en de schoonheid van de paddenstoelen zijn de moeite meer dan waard om te gaan bekijken.

Blijf gezond en groet, Roland

FILMAVOND BOSWACHTERIJ DORST 16 NOVEMBER

Boswachterij Dorst ligt vlakbij Dongen en toch kent nog niet iedereen dit gebied, vandaar deze filmavond over dit natuurterrein. Al vele jaren bezoeken we dit bezit van Staatsbosbeheer, in het bijzonder het gedeelte van de voormalige Leemputten en Sureau. Na het sluiten van het buitenbad en recreatieterrein is er veel veranderd, de natuur heeft zich behoorlijk uitgebreid. Al meer dan 25 jaar wordt hier de vlinderstand bijgehouden, door onze vlinderwerkgroep en hoewel ons telgebied Huis ter Heide is, komen we ook hier regelmatig. Gedurende 4

jaar heb ik het één en ander vast gelegd met de videocamera, waarvan u deze avond het resultaat gaat zien.

Vele vlinders vliegen hier rond, maar ook libellen, kevers en andere insecten. De Leemputten zijn een eldorado voor vogels, maar ook voor padden, vissen enz.

Bij de plassen vond begrazing plaats, door [Schotse Hooglanders](#) en voorheen ook door paarden. Wild kom je er niet vaak tegen, daarvoor is de recreatiedruk waarschijnlijk te hoog. Er groeien vele plantensoorten, struiken en bomen, een aantrekkelijke plaats voor vogels dus. Spechten komen hier veelvuldig voor, zwarte- grote bonte- kleine bonte

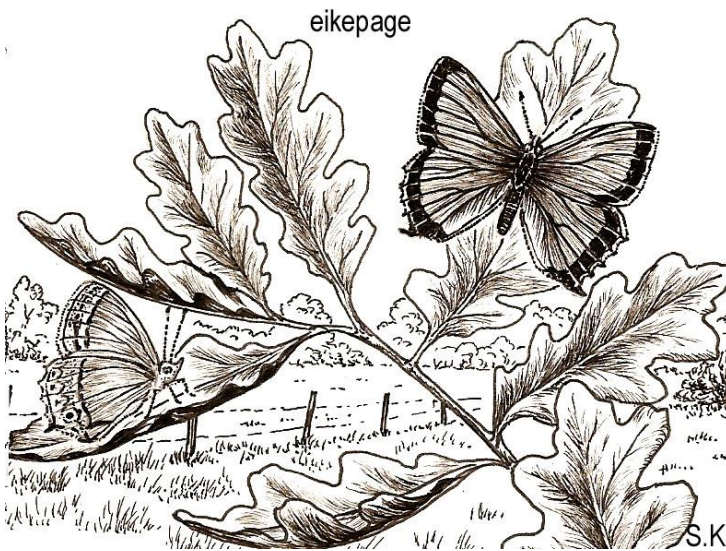
en groene specht hebben hier hun territorium. Het konijn komt hier zeer talrijk voor, je ziet dan ook vele hopen in het rulle zand.

Vooraf in het voorjaar en in de winter zitten er grote aantallen watervogels, van diverse pluimage. De meerkoet bouwt er graag zijn nest, maar ook de zwaan en de nijlgans zijn vaste gast. Boven in de bomen aan het water zie je vaak aalscholvers zitten, die hier hun kostje bij elkaar scharrelen. Na de vispartij zoeken ze een plaats op om hun vleugels te drogen.

Ook uilen weten het gebied te waarderen, al lijkt het wel minder als voorheen, toch zagen we er 12 ransuilen in hun roestboom. Tegenwoordig mag je overal lopen, voorheen was een groot gedeelte afgesloten, het zogenaamde reservaat, hier zien we het duizend gulden-

kruid.

In het verleden zag je er volop eikenpage's, helaas is dit nu een stuk minder, beter gaat het met de overdag vliegende Sint Jacobsvlinder. Sommige jaren komt deze hier massaal voor. Andere

leuke soorten zijn; het icarusblauwtje, bruin blauwtje, hooibeestje, oranje zanddoogje enz. enz.

U krijgt er deze avond vele beelden van te zien, maar ook van de herfst, met zijn vele soorten paddenstoelen en mooiste herfstkleuren. De winter komt ook elk jaar weer terug en kan op zijn eigen manier ook prachtige beelden opleveren. Zo heeft alles in de natuur zijn eigen bekoering, als je het maar wil zien

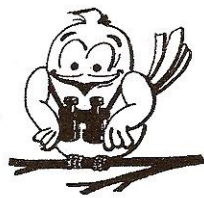
Graag nodig ik u dan ook uit, om eens te komen kijken en te genieten van mijn beelden.

De avond wordt gehouden op **maandag 12 november**, in de filmzaal van de Cammeleur, Hoge Ham 126 te Dongen, **aanvang 19.30 uur**.

Vooraf aanmelden is verplicht.

PROGRAMMA

Aangepast programma, dat nog kan wijzigen, waarbij we de regels van hogerhand aanhouden.

Wat betekent dat; er zullen minder tochten plaats vinden en ook in kleinere groepen. Deelnemers zal gevraagd worden alleen deel te nemen, als ze gezond zijn en geen klachten hebben. Tijdens wandelingen bent u zelf verantwoordelijk, waarbij we 1,50 mtr. afstand houden van elkaar. Alleen mensen die zich aangemeld hebben mogen mee. De groepjes zullen uit hooguit 10 personen bestaan. U dient zelf naar het startpunt te komen, er zal tijdelijk niemand opgehaald worden.

Voor het winterprogramma gelden ook extra regels, zo dient u zich voorafgaand aan te melden, waarbij de groep niet groter mag zijn als 30 personen, mogelijk later meer. De pauze wordt gehouden in de zaal en hoogstwaarschijnlijk komt er een mondkapjesplicht bij het betreden van de Cammeleur, op het moment van plaats nemen, mogen de mondkapjes af.

Let op, ook het nu opgestelde programma kan worden gewijzigd, deelnemers worden daarvan op de hoogte gebracht.

Zaterdag 31 oktober: Paddenstoelenwandeling in de Duiventoren, met mogelijk een kort bezoek aan de natuurtuin van Toon Thielen, dit is dan ook de gids van deze ochtend. Hopelijk zijn er veel paddenstoelen te zien, alles wijst erop dat het een goed seizoen zal gaan worden. Vertrek 9.00 uur, u dient zelf naar de Moerkensdreef te komen, vóór aan bij de Duiventoren. Opgeven voor dinsdag 27 oktober 19.00 uur.

Zondag 15 november: Deze ochtend gaan we naar Surae, waar Jos van Dongen ons rond gaat leiden door het gebied. Kenmerkend zijn natuurlijk de Leemputten, ontstaan na de leemwinning. Hopelijk kunnen we nog genieten van de herfstkleuren en paddenstoelen. De plaszen zijn een aantrekkelijke plaats voor vele watervogels, maar dat moeten we afwachten, vaak is dit afhankelijk van de weersomstandigheden. De vertrektijd is 9.00 uur, u dient zelf naar de parkeerplaats bij

Natuurpoortcafé BOS & Co te komen Vijf Eikenweg 56, het voormalige Seterse Hoeve. Opgeven voor dinsdag 10 november 19.00 uur.

Maandag 16 november: Filmavond in de Cammeleur, aanvang 19.30 uur, toegang via de achterdeur bij het Grand Café. Bij binnenkomst en vertrek vragen wij u een mondkapje te dragen, dit mag af als u op uw zitplaats bent. Opgeven vooraf is verplicht, voor vrijdag 13 november 19.00 uur, bij Marie José van Gestel.

Christ Grootzwagers laat zijn film zien over Boswachterij Dorst, bij u allen een bekend gebied, maar wie weet ziet u nu dingen, welke u nog nooit heeft waargenomen. Meer over deze filmavond op pagina 26 van dit Hoefblad.

Zaterdag 12 december: Winterwandeling door het noordelijk gedeelte van Huis ter Heide, het Kraanven. Bij velen een onbekend gebied, toch erg dichtbij en heel afwisselend. Hier liggen nog enkele verstuiwingsheuvels, zoals we die van de Loonse en Drunense Duinen kennen. Vele jaren terug was dit het bungalowpark van de Efteling, met een camping. Nu in bezit van Natuurmonumenten, welke hier een plek creëren voor vlinders, vogels en dieren. Christ Grootzwagers neemt u mee door de natuur. De vertrektijd is 9.00 uur, u dient zelf naar het vertrekpunt te komen, het parkeerterrein aan de Tussenbaan, de eerste afslag na het Witte gebouw Huis ter Heide. Opgeven voor dinsdag 8 december 19.00 uur.

Maandag 14 december: Filmavond in de Cammeleur, aanvang 19.30 uur, toegang via de achterdeur bij het Grand Café. Bij binnenkomst en vertrek vragen wij u een mondkapje te dragen, dit mag af als u op uw zitplaats bent. Opgeven vooraf is verplicht, voor vrijdag 11 december 19.00 uur, bij Marie José van Gestel.

Fia Grootzwagers gaat haar presentatie doen, welke oorspronkelijk in april zou plaats vinden. Foto presentatie met de titel Hee gaode mee. In deze fotoserie wil Fia u meenemen in gebieden vlakbij huis: o.a. boswachterij Dorst, de Langstraat, Huis ter Heide, Plantloon, de dijkjes van 's Gravenmoer met de ecologische verbindingszone, Oisterwijkse Bossen en Vennen en Kampina.

De voorstelling wordt gegeven in zaal 1 van de Cammeleur, aanvang 19.30 uur.

Zaterdag 16 januari: Wandeling bij en door 's Gravenmoer, over de dijkjes. Beppie Verhage gaat u meer vertellen over dit mooie gebied, met een rijke historie. De hagen geriefbosjes en laanbomen zijn

aantrekkelijk voor allerlei vogels, welke hier graag verblijven. Ook insecten vinden hier een natuurlijke schuilplaats, vele zijn nu in winterrust.

We gaan van start bij Eetcafe het Trefpunt, Hoofdstraat 91, 's Gravenmoer, vertrektijd 9.00 uur. Opgeven voor dinsdag 12 januari 19.00 uur.

Woensdag 27 januari: Filmavond in de Cammeleur, aanvang 19.30 uur, toegang via de achterdeur bij het Grand Café. Bij binnenkomst en vertrek vragen wij u een mondkapje te dragen, dit mag af als u op uw zitplaats bent. Opgeven vooraf is verplicht, voor zondag 24 januari 19.00 uur, bij Marie José van Gestel.

Christ Grootzwagers laat zijn film zien over Natuurtuin Kandoel. De tuin bestaat dit jaar 25 jaar, vandaar deze bijzondere productie. U krijgt beelden te zien allemaal opgenomen in onze verenigingstuin. Veel planten, vlinders en ook vogels, beelden van nu, maar ook uit het verleden.

Woensdag 10 februari: Filmavond in de Cammeleur, aanvang 19.30 uur, toegang via de achterdeur bij het Grand Café. Bij binnenkomst en vertrek vragen wij u een mondkapje te dragen, dit mag af als u op uw zitplaats bent. Opgeven vooraf is verplicht, voor zondag 7 februari 19.00 uur, bij Marie José van Gestel.

Oisterwijk in Beeld maakte een prachtige film over de omgeving van Oisterwijk, met als titel "De parel in het groen". Men toont unieke opnamen van allerlei dieren, insecten en planten die de Oisterwijkse natuur rijk is. Het Galgeven, het Van Esschenven en de prachtige Kampina komen in beeld, evenals omliggende gebieden zoals Heukelom, Moergestels Broek en het gebied Nemelaer in Haaren. De kijker krijgt daarbij ook cultuurhistorische informatie waardoor het een inhoudelijk boeiend verhaal is. De muziek voor deze film is "op maat" gecomponeerd door de jonge veelbelovende componist Ron van Riel. Een film die u zeker gezien moet hebben!

Zaterdag 13 februari: Wandeling door Huis ter Heide, deze keer het zuidelijk gedeelte. John van Meggelen en Fia Grootzwagers nemen u mee langs de vennen, door het bos en langs diverse veldjes. Huis ter Heide kent veel afwisseling. In de wintertijd verblijven er altijd wel vogels op de vennen en ook de Schotse Hooglanders zult u vast wel tegen komen. De vertrektijd is 9.00 uur, u dient zelf naar het vertrekpunt te komen, bij het parkeerterrein aan de Tussenbaan, de eerste afslag na het Witte gebouw Huis ter Heide. Opgeven voor dinsdag 9 februari 19.00 uur.

OPGEVEN VOOR DEZE EXCURSIES KUNT U BIJ:

Ad en Lenie Leeggangers, Roeloff van Dalemstaat 50,
tel. 0162-313858

En bij: Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, (mobiel) 06-10120230
Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@home.nl

Wie zich via e-mail opgeeft bij Marie-José krijgt altijd een bevestiging toegestuurd. Indien dit niet het geval is, mogelijk door vakantie, dan graag alsnog bellen naar Ad en Lenie.

Leden en niet-leden, die zich eenmaal hebben opgegeven voor één van de tochten van Ken en Geniet, dienen de aan deze tocht verbonden kosten te voldoen. Dit geldt ook als men door omstandigheden niet met deze tocht mee kan gaan, tenzij een ander de plaats van hem/haar overneemt.

OPGEVEN VOOR DE FILMAVONDEN KUNT U BIJ:

Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, (mobiel) 06-10120230
Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@home.nl

Voor de filmavonden geldt tijdelijk een maximum aan bezoekers, vandaar dat u alleen bij Marie José van Gestel op kan geven, want vol = vol.

LIDMAATSCHAP "KEN EN GENIET":

De contributie bedraagt voor leden € 17, - per jaar.

Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigings tijdschrift wensen te ontvangen.

MEDEDELINGEN

Als nieuw lid heten we van harte welkom:

Mw. Sanne Luiken, Roskamp 23, Rijen
Dhr. Frank Jansen, Roskamp 23, Rijen
Dhr. Peter den Hartog, Merkelbachstraat 23, Dongen
Dhr. Jan Laurijsen, Veldstraat 9, Dongen

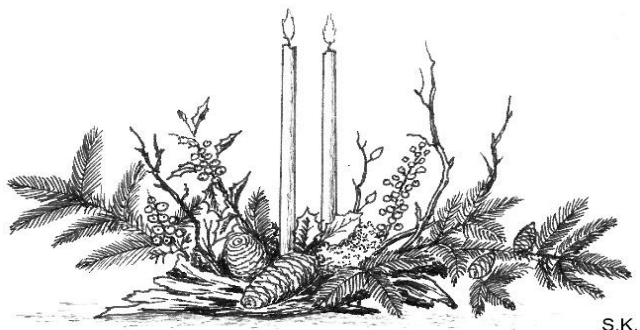
Kopij voor het volgende Hoefblad kunt u inleveren vóór **1 december** bij het redactieadres: Christ Grootzwagers, Kamilletuin 6, 5103CB te Dongen. Ook is het mogelijk uw kopij via e-mail te versturen, **graag als bijlage verzenden, wordbestand, lettertype arial 11 en foto's als jpeg bestand.**

Het e-mail adres is: hoefblad@kenengeniet.nl

Redactie: Jos van Dongen, Sjef Kerkhofs, Roland Commandeur, Hanny Oerlemans en Christ Grootzwagers

Zoals altijd zijn de tekeningen weer gemaakt door Sjef Kerkhofs.

NAMENS BESTUUR EN REDACTIE WILLEN WIJ U PRETTIGE FEESTDAGEN [TOEWENSEN](#) EN EEN GOED EN GEZOND 2021

HEE, GOADE MEE, DAN GAON WE'N EINDJE LOPEN

foto presentatie op maandag 14 december

Hee, goade mee.... In deze fotoserie wil ik U meenemen in gebieden vlakbij huis: o.a. boswachterij Dorst, de Langstraat, Huis ter Heide, Plantloon, de dijkjes van 's Gravenmoer met de ecologische verbindingzone, Oisterwijkse Bossen en Vennen en Kampina. Wat is daar veel te zien in een jaar, bijzondere dingen (ik noem het de krenten in de pap), maar ook heel gewone. De foto's zijn allemaal genomen in 2019.

Hee gaode mee dan gaon we'n eindje lopen
Hou toch op mee poetsen, kijk toch nie zo nauw
Hee gaode mee, de bluumkes staon weer open
Laot oewe jas mer hangen, 't is nie kou

Ik weet 'n plaatske in 't Brabants land
 Daor bende vast wel ooit geweest
 Wij gaon d'r samen nou 's op bezoek
 Dan maken wij mee alle plantjes
 En alle vogelkes in 't bos 'n hul groot fist

Hee, goade mee.... Ik zou alleen vooreerst
 oewe jas mar aondoen, want het is wat fris-
 jes met de snertwandeling Boswachterij
 Dorst. Er ligt een dun laagje ijs op de Oister-
 wijkse vennen, maar ondanks de kou zingt
 de roodborst zijn lied. Maar al snel wordt het
 voorjaar, de bluumkes staon weer open, de
 vogelkes bouwen een nestje, de lammekes
 dartelen in de wei en de vlinderkes gaon
 weer vliegen.

Hee, goade mee... wat loopt daar door de
 wei? Met ingehouden adem slaan we een
 voedsel zoekende vos gade. En daar, een
 groepje reebokken, zie doen zich te goed op
 de kruidenakker in Huis ter Heide, zich niet
 bewust van de plaatjes schietende foto-
 graaf. De vogeltjes, zij zingen hun liedje,
 o.a. roodborsttapuit, grasmus, en vink. De knobbelzwaan, de meerkoet
 en de fuut, zij bouwen een nestje en brengen jongen groot.
 De bluumkes staon weer open.... En trekken vlinders en insecten aan.
 De atalanta op het koninginnekruid, de distelvlinder op boerenworm-
 kruid. En het pimperlblauwtje, zij legt haar eitjes op zorgvuldig uitge-
 kozen bloemen van de grote pimperl. Libellen dansen boven de be-
 ken en vennen en leggen hun eitjes op waterplanten. .... dat is voor-
 waar 'n hul groot fist....

DAGKOEKOEKSBLOEM

De zon gao nerges zo schoon on-
 der as daor
 En nerges is de lucht zo blauw
 D'r liggen nerges zoveul blaaiques
 as daor
 Dus haalt oew schoen mer van de
 zulder
 En kamt mer vlug wa dur oew haor
 Dan gaon we gauw....

Want als de blaaiques beginnen te vallen daor..... dan verschijnen de paddenstoelen, te veel om op te noemen! De meesten heel algemeen, maar wat een mooikes! En als dan het licht zo'n beetje door de verkleurende bomen dwarrelt, dat levert toch prachtige plaatjes op. De bomen en struiken dragen nu vruchten en zorgen voor een overvloed aan voedsel voor de dieren in het bos.

Hee gaode mee..... doe oewe jas mar wir aon, want de winter staat weer voor de deur, ge kunt hem wel aon vele, hoewel de winters nie mir zén zoals vreuger. We maken nog een laatste rondje door het mulle zand van de Loonse en Drunense Duinen en dan zit onze wandeling door het jaar er weer op.
Foto: kleine parelmoervlinder

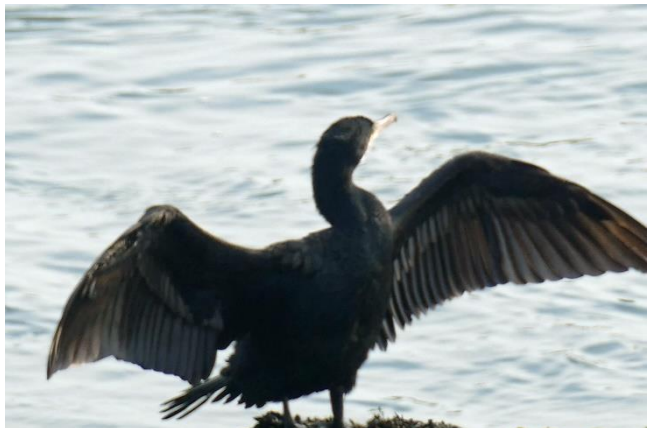

Songtekst van [Gerard van Maasakker](#), tikkie aangepast aan onze omgeving

Fia Grootzwagers

KONTENKLOPPERS, JE HOUDT ERVAN OF NIET

Ergens half januari zien we tijdens de wintervogeltelling enkele oude, ver-trouwde bewoners van het waterrijke Nederland, n.l. aalscholvers waarvan er één al wat beginnende witte vlekken op de zijflanken heeft. Deze waarneming roept gelijk allerlei vragen op. Na maanden in stemmig zwart rond

gevlagen te hebben is het misschien wat vroeg om nu al het sjanspakje aan te trekken? Komt het door de zachte winter tot heden? Of is het zo'n jongeheer aalscholver die op tijd bij de dames aanklopt, bang dat hij mispakt?

Toch, al eind februari en maart begint het circus in een kolonie aalscholvers op gang te komen.

In april is de kop grotendeels wit geworden, wat mooi past bij de witte dijvlekken. Die spelen bij de balts en paarvorming een grote rol. De huwelijkskleding is compleet met de blauwe ogen, gele snavel en een lichtrode vlek.

De aalscholvervrouwtjes hebben een voorkeur voor actieve mannetjes en de mannen zullen dat ook wel even laten zien door op hun nest diep door de poten te zakken waarna ze de kop in de nek gooien en hun staart naar voren buigen.

De vleugels worden hierbij naar buiten geklapt terwijl ze die met de polsen tegen het lijf gedrukt houden. Zo staat hij als een Flamenco danser tappend op zijn nest terwijl hij met een verleidelijke blik in zijn blauwe ogen het overvliegende vrouwtje zijn fel afstekende witte dijen toont. Als het vrouwtje hem wel een knapperd vindt legt ze, als antwoord, ook haar hals op de rug.

Ze komen op alle continenten voor deze tamelijk grote en opvallende vogels. De Latijnse naam is *Phalacrocorax carbo*, wat letterlijk zeeraaf betekent. Toepasselijk, want het is en blijft een echte zwarte zeerover, die grote hoeveelheden vis verschalkt.

Het zijn prachtige, bijna prehistorisch aandoende vogels, die ons landschap verfraaien door majestueus met uitgespreide vleugels op een paaltje bij het water of op een lantaarnpaal te zitten om hun verenkleed te laten drogen. Daarbij draait hij zijn rug naar de zon en de kop naar de wind.

Vogels die aan de kost komen door te duiken, ook Jan van Genten en Pelikanen, mogen geen al te groot drijfvermogen hebben. Aalscholvers duiken vaak diep en jagen langdurig achter vis aan. Doorweekt gaat dat gemakkelijker, er is minder opwaartse druk. En zijn gehaakte snavel is een goed instrument voor de visvangst. Soms jagen ze in groepen op vis. Ze drijven dan in linie de vissen naar ondiep water waar ze gemakkelijker te vangen zijn. Aalscholvers vissen niet op de tast, ze moeten hun prooi onder water kunnen zien zwemmen.

Aalscholvers zijn heel sociale dieren. Orde en regelmaat zijn onbekende begrippen. Er wordt dicht op elkaar gebroed en gebouwd en

alles vliegt en fladdert door elkaar. Het broeden begint half maart, afhankelijk van de winter. De aalscholver legt dan de eieren op zijn poten en gaat er daarna op zitten om te broeden maar helaas gaat dat nog wel eens mis. De pesticiden in het water hebben invloed op de dikte van de eierschaal en vroeger waren de eierschalen gewoon veel dikker.

Buiten het broedseizoen hoor je de aalscholvers zelden maar in de kolonies zijn ze erg luidruchtig. De groep dient voor de nodige veiligheid tegen rovers uit de lucht.

Jonge aalscholvers zijn dol op spelletjes zoals eenden plagen door vlak voor moedereend uit het water op te duiken. Grote schrik voor de eend met haar jongen maar is tekenend voor het ondeugend gedrag van de aalscholver.

Bij de vogels die een goed maal verwerkt hebben en daardoor extra zwaar zijn beladen kan het opstijgen uit het water nog weleens lastig gaan. Bij wijze van aanloop stoten ze herhaaldelijk de poten gezamenlijk naar achteren net als bij het duiken. De wat hortende take-off, met een achterlijf dat nog regelmatig het water raakt, heeft ze op Texel de bijnaam 'kontenklopers' opgeleverd. Men heeft vele namen voor de aalscholver.

Er moet regelmatig verhuist worden naar andere kolonies door het verweren van bomen. Aalscholvers zijn echte smeerpotsen, slordige eters en ze

poepen flinke flodders. Hun poep is wit en kalkt de bomen waarin ze nestelen eveneens wit. De meeste van deze bomen zijn dan ook maar een aantal jaren bestand tegen dit 'bombardement'. De nestbomen in verval met dramatisch witte dode takken die naar de lucht grijpen, geven het landschap een element van woestheid. Je houdt ervan of niet. Lange tijd zijn ze door vele vissers verguist omdat aalscholvers grote hoeveelheden vis voor hun neus zouden weggapen. Dit inzicht is gelukkig veranderd sinds eind vorige eeuw.

Maar in bepaalde culturen (ook in Nederland) worden de aalscholvers zelf gebruikt bij het vissen. Hierbij wordt een lus rond de keel van de aalscholvers gebonden zodat deze enkel de kleinere vissen kan doorslikken.

De grote vissen blijven vastzitten in de snavel en worden door de luie vissers afgepakt. Barbaars natuurlijk al is het bij deze vismethode wel zo dat er dan geen haken in de bek van de vis blijven vastzitten !

Afbeelding van Kawase Hasui.

Vissen met aalscholvers

Alles wat enigszins zou kunnen concurreren met de mens heeft een slechte naam. Of het nu gaat om een Steenmarter, een Wolf of een Aalscholver. Maar goed dat de aalscholver een beschermd inheemse diersoort is. Naast de mens als vijand moeten ze ook uitkijken voor kabeljauwen, snoeken en tegenwoordig ook voor de in Nederland broedende zeearend.

De voedselkeuze van de aalscholver is zodanig dat hij zelfs een natuurlijke bijdrage levert aan het herstel van de Nederlandse binnenwateren! Want een teveel aan brasem zorgt voor een verstikkende algengroei en de schollebaar of kontenklopper of zeeraaf eet een behoorlijke hoeveelheid brasem. Tja, met een bestand aalscholvers heb je dus geen kostbare kunstgrepen nodig om de boel in evenwicht te houden. Het blijft een mooi natuurfereel als je een rij aalscholvers op een zandbank ziet zitten met de kop in de wind en de vleugels wijd. Je houdt van ze ...of niet.

Rita vD

DE BOOMKLEVER

boomklever

Eén van de fraaiste vogelsoorten die in ons land voorkomt is de boomklever. Het is een prachtig gezicht als je deze veel kleurige vogel ondersteboven naar insecten ziet zoeken en langs een stam naar beneden ziet gaan. De boomklever lijkt als het ware te kleven aan de stam, zonder te vallen. Hij is erg luidruchtig vooral in het voorjaar hoor je hem overal. Met zijn puntige snavel hakt de boomklever in de boombast op zoek naar larven, kevers, luizen en pissebedden. In de winter worden naast insecten en larven ook zaden en noten gegeten. In het najaar

legt de boomklever een wintervoorraad aan van noten (hazelnoten) en zaden. De noten worden opengebrouwen door ze in een spleet van een boombast te klemmen en open te hakken met zijn puntige snavel. De boomklever is een echte holenbroeder. Omdat hij de kracht mist om een nestholte te hakken gebruikt hij boomholtes of oude gaten van spechten. In het kerkebos in 's Gravenmoer maakt de boomklever niet alleen gebruik van boomholtes of oude gaten van spechten maar ook

van de aanwezige nestkasten voor koolmezen en pimpelmezen die door de vogelwerkgroep van Ken en Geniet zijn

opgehangen. Met modder en speeksel metselt hij de ingang van de nestkast kleiner zodat grotere vogels niet meer naar binnen kunnen. De boomklever bekleedt zijn nest niet met mos, haartjes en veertjes, maar legt op de bodem een laagje schorsdeeltjes en dode blaadjes. Daarop legt het vrouwtje zes tot negen eitjes waaruit na 14-18 dagen de jonge boomklevers te voorschijn komen. De jonge worden door beide ouders verzorgd en verlaten na 23-25 dagen het nest. Jaarlijkse worden door de vogelwerkgroep van Ken en Geniet alle nestkastjes in het kerkebos drie maal bezocht om de broedresultaten te inventariseren. Uit deze inventarisatie blijkt dat de afgelopen drie jaar de boomklever drie maal gebruik gemaakt heeft van een nestkastje in het kerkebos. In totaal zijn er elf boomklevers uitgevlogen. Wie een voedertafel in zijn tuin heeft, of een voederplek waar pinda-slingers en vetbollen hangen en waar zonnebloempitten liggen, kan in de winter volop van deze mooie vogel genieten. Hij laat zich niet snel verjagen door andere vogelsoorten. Dat kan leuke taferelen opleveren. Op de foto de boomklever die zijn bijnaam plakspecht ere aandoet Hier

is hij druk bezig met het dichtmetselen van een nestkast in het kerkebos in 's Gravenmoer. Met modder en speeksel maakt hij de ingang zo klein dat hij er precies doorheen past.

Joop Snijders

Vragenuurtje Zo trots als een pauw

Wie: Ton van Beek

Leeftijd: 83!

Woonplaats: Rijen

Hobby's: sport (vrijwel alle sporten maar vooral voetbal), Natuur in de meest uitgebreide zin.

- Wat maakt jou trots als een pauw?
Tjonge, jonge, wat een startvraag. Mijn leeftijd misschien? Ik ben duidelijk over de helft, toch.
Ik ben vooral trots op mijn gezin, inmiddels vier generaties van vrijwel allemaal gelukkige en tevreden mensen.
- Waar wordt jij blij/vrolijk van?
Dat zijn veel dingen. B.v. het gezin, de gezondheid. Mooie muziek. Een mooie avond bij Ken en geniet. Winst van mijn voetbalcluppie. Er is heel veel in het leven waar een mens blij en vrolijk van kan worden.
- Wat eet je het liefst?
Met respect voor alle "plantaardigen" onder ons; ik ben een omnivoor. Dat betekent dat ik ook van een goede BBQ kan genieten. En af en toe eens verwend worden in een toprestaurant vind ik geweldig.
- Waar heb je een hekel aan?
Aan drammers. Mensen die mij een mening op willen dringen. Mensen die altijd gelijk hebben of willen krijgen.
- Wat betekent de natuur voor jou?
Natuur is een zeer veel omvattend begrip. En denk maar eens na: natuur roept vrijwel altijd positieve gevoelens op. Naast sport is natuur voor mij en voor mijn vrouw als ouderen een keuzecriterium bij het TV kijken. We volgen vrijwel alle natuurprogramma's en zenders, Zelf de natuur ingaan is er helaas

niet meer bij. Maar een toertje met de auto door natuurgebieden maakt van ons blije mensen,

- Hoe beleef jij de natuur het liefst?
Hier moet ik antwoorden: "beleefde". En dat was vooral naar buiten gaan, maar dat zit er nu niet meer in. Ik heb geweldig mooie vogeltochten meegemaakt met de vogelwerkgroep van Ken en Geniet. Alleen er waren ook veel andere hobby's. En je kunt nou eenmaal maar één ding tegelijk doen.
- Welke beleving vergeet je nooit meer?
De geboorte van ons eerste kind. Dat is ook natuur!!
- Wat interesseert jou het meest in de natuur?
Toch wel de vogels. Ik ben er gewoon veel te laat aan begonnen. De vogelwerkgroep geeft mij de kans om tegen de echte experts aan te leunen. De "voortrekkers" weten en herkennen vrijwel elke vogel. Ik kijk en luister dan graag vanuit mijn eigen beperkte kennis. Wandelingen zitten er helaas niet meer in, maar met de zaalpresentaties ben ik ook blij.
- Waar heb jij de meeste kennis van op natuurgebied
Zoals al eerder gezegd: ik heb niet zoveel kennis, maar wel heel veel interesse. En o.a. Ken en Geniet levert daar een belangrijke bijdrage aan.
- Waar zou jij graag wat meer over weten?
Ik heb geen specifieke wens. Er is altijd informatiehonger als het over de natuur gaat.
- Wat zou je graag zien bij Ken en Geniet?
Ik ben heel blij met Ken en Geniet. Bekijk toch eens zo'n jaarprogramma. Grote tochten, kleine tochten, presentaties, de natuurtuin, de diverse werkgroepen. Het is echt top. Ik hoop het nog lang mee te mogen maken.
- Op welke manier draag jij wat bij aan de natuur?
Wij proberen op een redelijke manier rekening te houden met de natuur, maar hier moet ons toch iets van het hart: Er zijn teveel natuurliefhebbers die te weinig ruimte laten voor een afwijkende mening. En je moet het toch samen doen.

HOBBYHOEKJE

Bij Ken en Geniet zit allerlei talent, de één schrijft, de ander fotografeert, sommigen beeldhouwen en er wordt geschilderd. Misschien leuk, om in een nieuwe rubriek aandacht aan te geven.

Zo maakt Bart Leemans prachtige schilderijen, een hobby waaraan hij begonnen is na zijn pensionering. Natuur ligt ook bij hem na aan het hart, zoals je aan bijgaande beelden kunt zien. Bart werkt in de Natuurtuin Kandoel en is vaak te vinden in de fotohut, bezig met plaatjes schieten. Thuis zit hij in zijn kleine atelier en schildert daar prachtige taferelen. Ook houdt hij zich bezig met hout en glaskunst. Bij deze enkele door hem gemaakte schilderijen.

pestvogel

aalscholver

visarend

CORONATIJD WAT DOE JE DAN

Als voorzitter heb je allerlei bezigheden en verveel je je nooit. Op maandagochtend ga ik naar natuurtuin Kandoel, om daar samen met de harde werkers de handen uit de mouwen te steken. Soms is dit zwaar werk, maar altijd leuk om te doen. Zondagavond zet ik me steevast aan het schrijven, een stukje in ons weekblad Dongen, speciaal voor u. Hopelijk vindt u dat leuk en stimuleert het anderen tot natuurbescherming. De middagen zijn gereserveerd voor het buitengebeuren, dagelijks trekken ik en Hanny eropuit. Nooit zo ver weg, want ook in onze eigen omgeving is genoeg te beleven. Als tuinmedewerker ben ik ook gebombardeerd tot inkoper, dus met de regelmaat van de klok wordt ik door baas Ad van Kandoel op pad gestuurd. Handschoenen kopen, of hout en spijkers, gereedschap, een kanneke benzine of

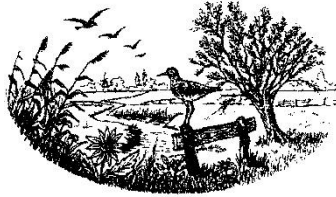
noem maar op. Natuurlijk zijn er ook de contacten met allerlei instanties, de gemeente bijvoorbeeld, of het Waterschap. Zo is er overleg over de natuurwaardenkaart Dongen, over het onderhoud van gemeentelijk groen in de bebouwde kom en in het buitengebied. Meestal leuke dingen om te doen, zeker als dit overleg uitmond in betere zorg voor onze natuur. Op dit moment probeer ik onze vereniging te promo-

ten voor de RaboClubSupport, om zoveel mogelijk stemmen binnen te halen. Nee als voorzitter hoeft je je nooit te vervelen. Zeker nu in deze moeilijke tijd is het vaak schikken en aanpassen van allerlei zaken. En tenslotte stel ik ook dit Hoefblad mee samen. Gelukkig allemaal leuke dingen om te doen. Oh ja, haast vergeten, ik maak graag films en dat vergt ook wat vrije tijd.

Hopelijk geniet u net zoveel als ik en komt u uw tijd goed door, natuurlijk mis ik u als leden, zeker het persoonlijk contact. Laat ons hopen, dat er spoedig een medicijn komt en alles weer normaal wordt. Blijft allen gezond en graag tot ziens in de natuur.

Christ Grootzwagers

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

LIDMAATSCHAP

De CONTRIBUTIE bedraagt voor leden € 17, - per jaar. Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigingsstijdschrift wensen te ontvangen.

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN:

Uilenwerkgroep:

uil@kenengeniet.nl

Thieu Verharen

Stevenshof 13, 's Gravenmoer

Tel. 0162-315480

Nestkasten verkoop:

Ad Leeggangers

Roeloff van Dalemstraat 50,

Dongen

Tel. 0162-313858

Vogelwerkgroep:

Nestkastencoördinator

vogel@kenengeniet.nl

Leo Reijnierse

Kard.v.Rossumstraat 52, Dongen

Tel. 0162-316475

Vlinderwerkgroep:

vlinder@kenengeniet.nl

Fia Grootzwagers

Schoolsticht 47

5102GD Dongen

tel.0162-517996

Natuurtuin Kandoel:

Peter Verschure

Groenstraat 11a, Dongen

Tel. 0162-313297

Misschien staat volgend Hoefblad wel uw foto op deze plek. Hebt u een leuke, mooie, grappige natuurfoto, stuur hem dan in voor 1 augustus naar hoefblad@kenengeniet.nl en u weet delen is leuk.

Grauwe klauwier M.J. van Gestel

Bosbeekjuffer Marielle de Kok

Buizerd Hanny Oerlemans

Reegeit Hanny Oerlemans

Keizersmantel Jenny Rommens

Blauwe reiger Roland Commandeur

